

Małgorzata Błażejowska¹
Wydział Nauk Ekonomicznych
Politechnika Koszalińska

Podmioty gospodarcze wytwarzające energię odnawialną w województwie zachodniopomorskim

Economic operators of renewable energy companies in Zachodniopomorskie Voivodship

Synopsis: W artykule dokonano analizy prawnych form podmiotów posiadających koncesję na wytwarzanie energii elektrycznej na przykładzie woj. zachodniopomorskiego na podstawie danych Urzędu Regulacji Energetyki, Krajowego Rejestru Sądowego i Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Opracowanie zawiera zwięzłą charakterystykę oraz przedstawia wady i zalety poszczególnych rodzajów działalności. W woj. zachodniopomorskim dominują elektrownie wodne (46%), których właścicielami są głównie osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne. Podmioty te stanowią łącznie aż 62% przedsiębiorstw koncesjonowanych. Jednakże na skutek obecnego ustawodawstwa ich rozwój jest zahamowany. W ostatnich latach powstają głównie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – samorządowe lub z udziałem kapitału zagranicznego prowadzące elektrownie wiatrowe lub biogazowe.

Słowa kluczowe: odnawialne źródła energii, działalność gospodarcza, formy prawne

Abstract: This article analyzes the legal forms of entities with a concession for the production of electricity – for example, the Zachodniopomorskie Voivodship on the basis of the Energy Regulatory Office, the National Court Register and the Central Register and Information on Business Activity. The study contains brief characteristics, and the advantages and disadvantages of each type of activity. The voivodship is dominated by hydroelectric power plants (46%) owned by natural persons conducting business and civil companies. These operators together constitute up to 62% of the companies with concessions. However, as a result of current legislation, their development is hindered. In recent years, local or foreign capital-based wind power plants and biogas plants have mainly been established.

Key words: renewable energy sources, economic activity, legal forms

Wstęp

Polityka energetyczna Unii Europejskiej koncentruje się głównie na przekształceniu sektora energetyki opartej na paliwach kopalnych w kierunku energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii (OZE). W interesie naszego kraju wynikającego z wymogów unijnych w zakresie procentowego udziału w bilansie energetycznym kluczowe znaczenie ma zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej. Są to inwestycje o długiej stopie zwrotu, ale istnieje szereg form finansowania oraz dotacji, dzięki którym możliwe jest sfinansowanie nawet 60% inwestycji, co przekłada się na szybszy zwrot zainwestowanego kapitału i realny wzrost wartości danego przedsiębiorstwa.

¹ Dr, e-mail: blazejowska@op.pl

Odnawialne źródła energii są w dużej mierze związane z obszarami wiejskimi i rolnictwem będąc efektem jego produkcji (biomasa). Dzięki temu przedsiębiorstwa mające siedzibę na obszarach wiejskich mają szansę wziąć udział w przedsięwzięciach związanych z budową i eksploatacją instalacji energetycznych. Zaletą tego rodzaju inwestycji jest uruchomienie prywatnego kapitału inwestorów, pobudzającego rozwój usług i nowego działu gospodarki. Skutkiem tych działań jest dywersyfikacja dochodów ludności wiejskiej poprzez tworzenie nowych miejsc pracy na rynkach lokalnych i różnicowanie kierunków produkcji rolniczej. W tym kontekście ważne jest stymulowanie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw funkcjonujących w obszarze energii odnawialnej w najbardziej właściwej dla nich formie prawnej.

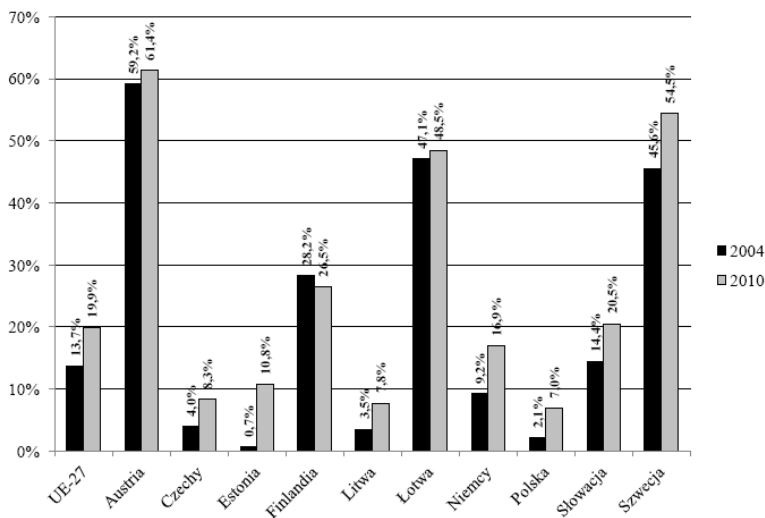
Cel i metoda badań

Każdy podmiot, który zamierza podjąć i prowadzić działalność gospodarczą, ma możliwość wyboru optymalnej formy, w ramach której ta działalność będzie prowadzona. Każda z form działalności ma swoje zalety i wady, a różnice pomiędzy nimi sprowadzają się m.in. do odpowiedzialności majątkowej za zobowiązania, sposobu zarządzania i finansowania oraz obciążeń fiskalnych. W wyniku zobowiązań unijnych zostanie dokonana nowelizacja prawa energetycznego i w przyszłości powstanie ustawa o odnawialnych źródłach energii. Ważne jest aby w rynku OZE uczestniczyli również mali i średni przedsiębiorcy i dlatego w tych aktach prawnych przewidziano szereg udogodnień administracyjno-prawnych dla małych i mikro instalacji. Bez rozwoju małych przedsiębiorstw nie możliwe jest harmonijne funkcjonowanie mechanizmów rynkowych. Artykuł ma na celu scharakteryzowanie form prawnych, w jakich funkcjonują obecnie podmioty posiadające koncesję na wytwarzanie energii elektrycznej i określenie ich udziału w rynku. Badania przeprowadzono na przykładzie woj. zachodniopomorskiego. W artykule wykorzystano informacje z bazy przedsiębiorstw koncesjonowanych Urzędu Regulacji Energetyki (URE), na podstawie których dokonano analizy podmiotów, które uzyskały koncesję w poszczególnych latach oraz sklasyfikowano je według źródeł wytwarzania energii. W przypadku spółek szczegółowe dane dotyczące formy prawnej, rodzaju prowadzonej działalności, składu osobowego, udziału kapitału zagranicznego, wysokości kapitału zakładowego uzyskano z Krajowego Rejestru Sądowego (KRS), natomiast w przypadku osób fizycznych i spółek cywilnych z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG).

Wytwarzanie energii elektrycznej z OZE w krajach Unii Europejskiej

W dyrektywie 2009/28/WE z 23.04.2009 roku uchwalonej przez Parlament Europejski i Radę w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych [Dz.Urz.WE L 140 z 05.06.2009] określono zakres wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych w krajach członkowskich UE w końcowym zużyciu energii brutto w 2020 roku. W krajach UE, w tym w Polsce obserwuje się wyraźny wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w pozyskiwaniu energii pierwotnej ogółem. Zgodnie z dyrektywą 2008/92/WE dotyczącą wspólnotowej procedury w celu poprawy przejrzystości cen gazu i energii elektrycznej dla końcowych odbiorców przemysłowych [Dz.Urz.WE L 298 z 07.11.2008] energia pierwotna

jest to energia zawarta w pierwotnych nośnikach energii pozyskiwanych bezpośrednio z zasobów naturalnych odnawialnych i nieodnawialnych. W latach 2006-2010 udział energii ze źródeł odnawialnych w energii pierwotnej ogółem wzrósł w UE-27 z 14,1 do 20,1%, a w Polsce z 6,1 do 10,2%. W tym samym czasie ilość pozyskiwanej energii pierwotnej z OZE wzrosła w UE-27 o 34,9 %, a w Polsce o 44,3% [Energia... 2012]. Jednym z celów UE w zakresie rozwoju energetyki odnawialnej jest zwiększenie udziału energii elektrycznej wytworzonej z odnawialnych nośników energii w krajowym zużyciu tej energii. Zgodnie z przyjętym 7.12.2010 przez Radę Ministrów „Krajowym planem działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych” [Krajowy... 2010] celem strategicznym polityki państwa jest zwiększenie stopnia wykorzystania zasobów energii odnawialnej w 2020 roku do 15% końcowego zużycia energii brutto. Udział energii elektrycznej wytworzonej z odnawialnych nośników energii w zużyciu energii elektrycznej brutto w krajach UE-27 w latach 2004-2010 wzrósł z 13,7% do 19,9%. W odniesieniu do poszczególnych krajów UE wielkość tego wskaźnika jest bardzo zróżnicowana (rys. 1).

Rys. 1. Udział energii elektrycznej wytworzonej z odnawialnych nośników energii w zużyciu energii elektrycznej brutto w wybranych krajach UE-27 w latach 2004 i 2010

Fig. 1. The share of electricity produced from renewable energy sources in gross electricity consumption in selected countries of the EU-27 between 2004 and 2010

Źródło: [Energia ...2012]

Dla Polski wzrósł on w powyższym okresie z 2,1% do 7%, przy czym nie był on równomierny i nastąpił w dużej mierze od 2007 roku. Wzrost ten był podyktowany funkcjonowaniem od 1.10.2005 roku systemu wsparcia produkcji energii elektrycznej z OZE, który zwiększył opłacalność tego rodzaju inwestycji. Podobnie wyglądała sytuacja na Litwie oraz w Czechach. W Niemczech i na Słowacji zanotowano wzrost o 6,1%, natomiast w Szwecji o 8,9% a w Estonii aż o 10,1%. Najmniejszy wzrost zanotowano

w krajach o bardzo wysokim udziale odnawialnych nośników energii czyli w Austrii (2,2%) i na Łotwie (1,4%). Zgodnie z danymi GUS [Energia... 2012] w krajach UE w 2011 roku największy udział w produkcji energii elektrycznej ma energia wodna (54,9%). Jest ona dominująca w Szwecji (80,9%), Austrii (85,1%), Słowacji (88,7%) i na Łotwie (96,8%) czyli krajach o bardzo wysokim udziale OZE w produkcji energii elektrycznej. Ważną rolę odgrywa również energia wiatrowa, której udział w całej UE wyniósł 22,4% i był największy w Niemczech (36,5%), Estonii (26,5%) i na Litwie (24,6%). Trzecie miejsce pod względem udziału w produkcji zajmuje spalanie biomasy stałej, której udział w krajach UE wyniósł 10,5% i dominował w Estonii (69,9%), Polsce (54,2%) i Finlandii (43,7%). Pozostałe źródła energii odnawialnej są już mniej znaczące w krajach UE i dotyczą one biogazu (4,6%), słońca (3,4%), odpadów komunalnych (2,5%), biopaliw (0,9%) i energii geotermalnej (0,8%). Struktura wytwarzania energii elektrycznej w Polsce wskazuje, że największy udział w wytwarzaniu tej energii w 2011 roku miały elektrownie i elektrociepłownie wykorzystujące energię biomasy (54,4%). Ponadto coraz istotniejszą rolę odgrywały źródła wykorzystujące wiatr (24,4%). W ostatnich latach obserwuje się gwałtowny wzrost udziału energii wiatrowej i należy się spodziewać, że tendencja ta się będzie utrzymywała. Elektrownie wodne wytworzyły 17,7% energii a w najmniejszym stopniu uczestniczyły w tym procesie biogazownie (3,7%). Według „Polityki energetycznej Polski do 2030 roku” [Polityka...2009] decydujące znaczenie w kontekście postawionego celu 15% udziału energii ze źródeł odnawialnych w strukturze energii finalnej brutto w 2020 r., będą miały postępy poczynione w energetyce wiatrowej, produkcji biogazu i biomasy stałej oraz w biopaliwach transportowych. W przypadku energii wody w najbliższych latach spodziewany jest przyrost mocy przede wszystkim w małych elektrowniach wodnych. Przeszkodą w budowie nowych dużych elektrowni wodnych w Polsce są duże nakłady inwestycyjne, niezbędne przy tego typu projektach oraz uwarunkowania środowiskowe [Raport...2011]. W dłuższej perspektywie czasowej znacznie większe znaczenie będą miały systemy fotowoltaiczne, w których energia słońca transformowana jest bezpośrednio w prąd elektryczny. W 2011 roku w Niemczech 18,4% zużywanego prądu z energii odnawialnej było generowane przez instalacje solarne. Rynek ten jest obecnie najszybciej rozwijającym się rynkiem w skali niemieckiego sektora energetyki odnawialnej, o czym świadczy wzrost mocy instalacji fotowoltaicznych o 62,4% w ciągu roku [Kwiatkowska-Drożdż 2012]. Analogiczna sytuacja może występować w Polsce, gdyż jest krajem o podobnym nasłonecznieniu. Jednakże obecnie obowiązujące urzędowe dokumenty strategiczne nie zakładają znaczącego rozwoju energetyki słonecznej w Polsce – zwłaszcza jeśli chodzi o produkcję energii elektrycznej.

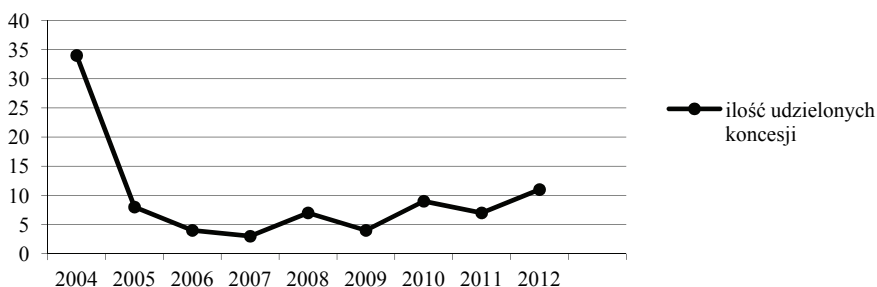
Dążenie do zwiększenia udziału OZE w bilansie produkcji energii elektrycznej wymaga stosowania odpowiednich systemów wsparcia, ze względu na wysokie koszty inwestycji, co jednocześnie gwarantuje systematyczny rozwój tego rynku. Z uwagi na brak jednolitej polityki w dziedzinie instrumentów wsparcia OZE na poziomie wspólnotowym kraje członkowskie UE mogą same decydować, jaki system wsparcia wybrać [Bukowski 2012]. Funkcjonujący w Polsce mechanizm wsparcia przedsiębiorców wytwarzających energię elektryczną z OZE jest dwukierunkowy. Polega on na obowiązkowym zakupie wytworzonej energii elektrycznej oraz wydawaniu przez Prezesa URE świadectw pochodzenia (OZE), które potwierdzają wytworzenie energii elektrycznej w źródle odnawialnym. Świadectwa te, w postaci praw majątkowych z nich wynikających, mogą być zbywane na Towarowej Giełdzie Energii, stanowiąc dodatkowe źródło przychodu dla podmiotów produkujących energię przyjazną środowisku. Zgodnie z „Krajowym planem

działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych” [Krajowy... 2010] szczególnie istotna z punktu widzenia rozwoju energetyki odnawialnej będzie kwestia stabilności oraz długofalowości systemu wsparcia - aby zapewnić bezpieczeństwo inwestycyjne dla podmiotów zainteresowanych budową jednostek wytwórczych.

Jak wynika z rys. 1 Polska mając najniższy udział energii elektrycznej wytworzonej z odnawialnych nośników energii w zużyciu energii elektrycznej brutto jest opóźniona w stosunku do UE i wybranych krajów sąsiadujących. W związku z tym, rozwój przedsiębiorstw funkcjonujących w obszarze energii odnawialnej jest nieodzowny i wymaga odrębnej ustawy.

Formy prawne podmiotów koncesjonowanych

W woj. zachodniopomorskim wg bazy przedsiębiorców posiadających koncesję na wytwarzanie energii elektrycznej funkcjonuje 89 podmiotów gospodarczych [stan na dzień 15.03.2013]. Większość istniejących przedsiębiorstw zajmuje się tylko i wyłącznie produkcją energii i ciepła, ale 25% stanowią podmioty gospodarcze, dla których jest to działalność dodatkowa.

Rys. 2. Liczba udzielonych koncesji w woj. zachodniopomorskim w latach 2004-2012

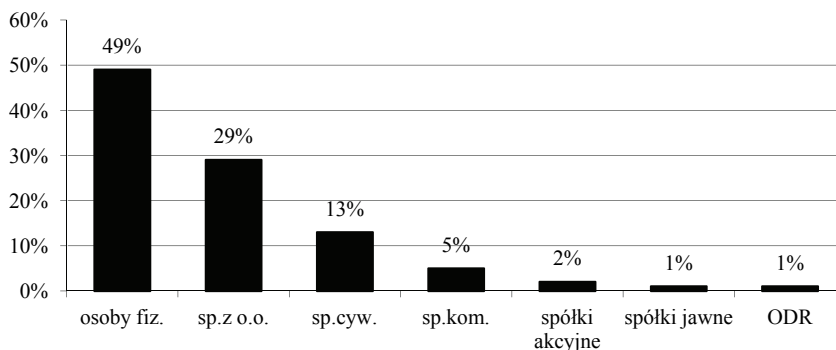
Fig. 2. Number of granted concessions in the Zachodniopomorskie Voivodship in the years 2004-2012

Źródło: badania własne na podstawie danych URE.

Jak wynika z rys. 2 najwięcej koncesji URE wydał w 2004 roku (34), natomiast najmniej w 2007 roku (3). W wyniku nowelizacji Ustawy z 10.04.1997 roku Prawo energetyczne [Dz.U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, z późn.zm.], która weszła w życie z dniem 1.05.2004 koncesjonowaniu zaczęła podlegać każda działalność gospodarcza w zakresie wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii. W związku z tym podmioty, które funkcjonowały już na rynku wcześniej mogły dalej wytwarzać energię tylko pod warunkiem złożenia wniosku o udzielenie koncesji w terminie 3 miesiące. Wśród nich dominowały osoby fizyczne (25 koncesji). W pozostałych latach z wnioskiem o wydanie decyzji wystąpiło zaledwie kilku przedsiębiorców rocznie, natomiast w 2007 i 2011 roku nie zanotowano takich przypadków. Analogiczna sytuacja dotyczy spółek cywilnych, z których 60% uzyskało koncesję URE w 2004 roku a pozostałe 4 spółki zaczęły wytwarzać energię elektryczną w 2006 roku oraz ostatnich latach (2010-2012). Odmienna sytuacja dotyczy innych form prawnych. Spółki komandytowe zaczęły funkcjonować od 2007 roku. W przypadku spółek z o.o. można zauważyć ich wyraźny

rozwój - w 2011 powstało ich 6 (25% ogółu) a w 2012 o jedną więcej (29%). Sytuację tą potwierdza krzywa obrazująca ilość udzielonych koncesji, która od 2009 roku ma tendencję wzrostową właśnie dzięki tym podmiotom.

Zgodnie z rys. 3 wśród podmiotów koncesjonowanych największą liczbę reprezentują osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (49%). Jest to najprostsza forma prowadzenia działalności nie wymagająca dużych nakładów finansowych - obowiązuje rejestracja w CEIDG, uproszczona księgowość, stosunkowo niskie koszty funkcjonowania i indywidualna kontrola nad sposobem jej prowadzenia. Natomiast wadą działalności gospodarczej w formie indywidualnej jest odpowiedzialność całym majątkiem osobistym za zobowiązania firmy. Odpowiedzialność ta rozciąga się również na małżonka (z wyłączeniem jego majątku osobistego).

Rys. 3. Formy prawne podmiotów wytwarzających energię elektryczną w woj. zachodniopomorskim (%)

Fig. 3. Legal forms of companies producing electricity in the Zachodniopomorskie Voivodship (%)

Źródło: badania własne na podstawie danych URE, KRS i CEIDG.

Równie mało wymagającą formą prowadzenia działalności jest spółka cywilna, na którą zdecydowało się 13% podmiotów koncesjonowanych. Spółka cywilna jest umową, w której wspólnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez działanie w ustalony sposób, w szczególności przez wniesienie wkładów. Jej organizację i sposób działania regulują przepisy kodeksu cywilnego (art.860-875 KC). Każdy wspólnik jest uprawniony do równego udziału w zyskach i w tym samym stosunku uczestniczy w stratach bez względu na rodzaj i wartość wkładu. Pomiedzy wspólnikami występuje współwłasność łączna czego konsekwencją jest fakt, że odpowiedzialność za zobowiązania ma charakter osobisty i solidarny. Mimo, że spółka ta nie ma osobowości prawnej ani statusu przedsiębiorcy (przedsiębiorcami są jej wspólnicy) podmiot ten jest podatnikiem podatku VAT (spółka ma swój NIP) i pracodawcą.

Z uwagi na charakter inwestycji stosunkowo mało jest spółek osobowych – tylko 1 jawna i 4 komandytowe. Konstrukcja tych form prawnych oparta jest na składzie osobowym uczestników, którzy biorą bezpośredni udział w funkcjonowaniu przedsiębiorstwa, angażując nie tylko swój majątek, ale także osobistą pracę. Liczba uczestników takiej spółki jest z reguły niewielka, natomiast ryzyko związane z uczestnictwem znaczne, gdyż wspólnicy ponoszą subsydiarną odpowiedzialność za zobowiązania. Polega ona na tym, że wspólnicy odpowiadają za zobowiązania bez

ograniczenia, całym swoim majątkiem i solidarnie z pozostałymi wspólnikami oraz ze spółką. Wierzyciel spółki może prowadzić egzekucję z majątku wspólnika dopiero wtedy, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna. W rejestrze URE widnieje tylko jedna spółka jawna „Ecoenergia” z Łobza, która w 2006 przekształciła się w tą formę prawną ze spółki cywilnej i zajmuje się produkcją biogazu. Spółki osobowe w przeciwieństwie do kapitałowych muszą mieć co najmniej dwóch wspólników. Wspólnikami mogą być osoby fizyczne i prawne [Boniuszko, 2002]. Taka sytuacja występuje w przypadku spółek komandytowych funkcjonujących w branży wiatrowej, których komplementariuszami, czyli osobami odpowiadającymi bez ograniczenia są spółki niemieckie (Windpark Sniatowo management GMBH, Windpark Ino 1 management GMBH, Windpark Dobrzyn 2008 management GMBH i Goldap 2007 management GMBH). Według KRS siedziba tych 4 spółek mieści się pod tym samym adresem i osobami do reprezentacji są te same osoby m.in. – członkowie zarządu Till Jeske, co wskazuje na jednego inwestora prowadzącego działalność w Polsce w formie kilku spółek. Pozostali wspólnicy tego podmiotu czyli komandytariusze ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania wobec wierzycieli tylko do wysokości sumy komandytowej, odpowiadającej z reguły wysokości wniesionych przez siebie wkładów. Są pozbawieni prawa reprezentacji i prowadzenia spraw spółki. W obecnym stanie prawnym prowadzenie działalności w formie spółki komandytowej lub komandytowo-akcyjnej jest korzystne dla wspólników pod względem finansowym z uwagi na jednokrotne opodatkowanie zysków spółki w przeciwieństwie do spółek kapitałowych.

W przypadku prowadzenia działalności o większych rozmiarach funkcjonują spółki kapitałowe – z o.o. i akcyjna. Spółka kapitałowa pozwala na łączenie kapitałów wielu osób, bez konieczności ich osobistego zaangażowania w prowadzenie spraw spółki i jej reprezentację. Spółki kapitałowe przesuwają ryzyko niepowodzenia na większą grupę uczestników obrotu gospodarczego [Sitkowska, Stępień 2011]. Odpowiedzialność za zobowiązania jest ograniczona do wysokości sumy reprezentowanej przez posiadanie akcji, a w sp. z o.o. do wysokości udziałów. Im wyższy kapitał zakładowy tym większe poczucie bezpieczeństwa dla kontrahentów. W spółkach kapitałowych niezbędne jest powołanie organów obligatoryjnych – w z o.o. zarządu a w akcyjnej zarządu i rady nadzorczej. Do głównych zalet tej formy prawnej prowadzenia działalności gospodarczej należy zaliczyć wyłączenie pełnej odpowiedzialności wspólników za zobowiązania spółki, możliwość dokapitalizowania spółki przez pozyskanie nowych wspólników i łatwość sprawdzenia wiarygodności spółki przez kontrahentów w KRS, gdzie znajdują się m.in. roczne sprawozdania finansowe. Wadą jest podwójne opodatkowanie – z jednej strony dochody spółki a z drugiej dochody wspólników (dywidendy) i obligatoryjny wymóg prowadzenia pełnej księgowości. W woj. zachodniopomorskim funkcjonuje w tej formie prawnej 29% przedsiębiorstw koncesjonowanych.

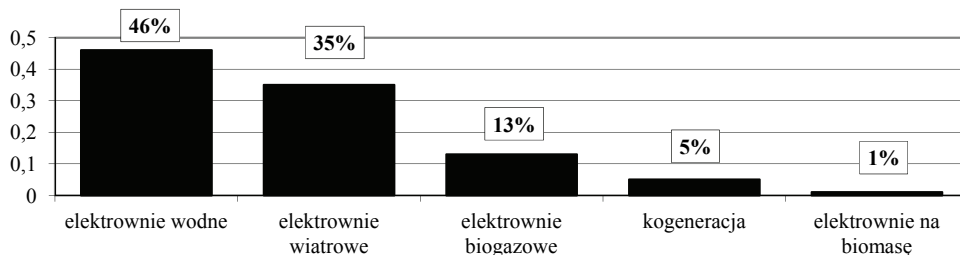
Najbardziej rozwiniętą formą prowadzenia działalności gospodarczej jest spółka akcyjna, z której funkcjonowaniem wiąże się konieczność zatrudnienia specjalistycznej obsługi prawnej, księgowej i zarządczej. W woj. zachodniopomorskim koncesję na wytwarzanie energii posiadają dwa takie podmioty. Najwcześniej w 1998 roku decyzję uzyskały Zakłady Chemiczne Police S.A. o kapitale zakładowym w wysokości 750 mln zł. W 2010 roku koncesję uzyskał zespół sanatoryjno-wczasowy Arka-Mega S.A. z kapitałem w kwocie ponad 20 mln zł. Odrębnym podmiotem jest Zachodniopomorski Oddział Doradztwa Rolniczego (ODR) Barzkowice, który działa zgodnie z ustawą z 22.10.2004

o jednostkach doradztwa rolniczego [Dz.U. z 2004, Nr 251, poz. 2507 z późn.zm] i jest samorządową osobą prawną podległą właściwemu miejscowo sejmikowi województwa.

Zgodnie z art. 13 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej [Dz.U. z 2004 r. Nr 172, poz. 1807 z późn.zm.] osoby zagraniczne z państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego mogą podejmować i wykonywać działalność gospodarczą na takich samych zasadach co obywatele polscy. Działalność polegająca na wytwarzaniu energii elektrycznej w Polsce cieszy się wśród obcokrajowców dużą popularnością. W przypadku spółek komandytowych udział kapitału zagranicznego (niemieckiego) wynosi 100%, natomiast w przypadku spółek z o.o. 35%. W grupie tej dominują elektrownie wiatrowe („Park Wiatrowy Tychowo”, „Zajączkowo Windfarm”, „Megawind Polska”, „Megawatt Baltica”, „E ON Energie Odnawialne”, „Perma Power Ledzin”, „Windfarm Polska”). Tylko pojedyncze podmioty prowadzą biogazownię („Vireo-Energy Sierakowo”) i wytwarzają energię z kogeneracji („Durable”).

Źródła wytwarzania energii z OZE

Według rys. 4 wśród podmiotów wytwarzających energię w woj. zachodniopomorskim dominują elektrownie wodne (46%). Jest to działalność gospodarcza wykonywana głównie przez osoby fizyczne (78%) i spółki cywilne (60%). Z uwagi na to, że badany obszar dysponuje doskonałymi warunkami klimatycznymi co trzecie przedsiębiorstwo (35%) zainwestowało w elektrownię wiatrową. Są to w 64% duże farmy wiatrowe prowadzone głównie przez przedsiębiorców zagranicznych. Tylko co piąta spółka cywilna i osoba fizyczna prowadzi taką formę działalności.

Rys. 4. Źródła wytwarzania energii podmiotów koncesjonowanych (%)

Fig. 4. The sources of energy companies concession (%)

Źródło: badania własne na podstawie danych URE, KRS i CEIDG.

Przyczyną tego stanu jest brak sprzyjających uregulowań prawnych, które traktują tak samo zarówno pojedyncze inwestycje małych przedsiębiorców, jak i duże farmy wiatrowe należące do koncernów. W mniejszym stopniu rozwijają się biogazownie (13% przedsiębiorstw), których właścicielami są w 57% spółki komunalne. Tylko jedna osoba fizyczna (3%) ze Szczecina prowadząc firmę „Ekowat” i 20% spółek cywilnych wytwarzają energię z biogazu.

Udziałowcami 27% spółek z o.o. są organy samorządowe – są to przede wszystkim spółki powołane do wykonywania zadań własnych związanych z infrastrukturą techniczną (ZEC Szczecin, PGK Koszalin, PUWiS Nowogard, ZWiK Szczecin, ZWiK Świnoujście,

PWiK Szczecinek, ZPM Kołobrzeg). Większość z nich (57%) to zakłady wodociągowe. W przypadku ZWiK sp. z o.o. Szczecin energię ciepłą i elektryczną wytwarzają oczyszczalnie ścieków „Pomorzany” oraz „Zdroje” w wyniku spalania biogazu w kogeneratorach. Podobne instalacje powstały w oczyszczalniach ścieków w innych miastach regionu np. Świnoujściu, Szczecinku, gdzie również dostrzeżono wymierne, ekologiczne i ekonomiczne korzyści z produkcji własnej energii. Warto również zaznaczyć, że budowa urządzeń i obiektów elektrowni biogazowej służącej odzyskiwaniu energii i unieszkodliwianiu odpadów może prowadzić do uznania jej za inwestycję celu publicznego [Buczek 2011]. W przypadku Nowogardu oczyszczalnia ścieków jest zasilana elektrownią wiatrową. Wyłącznie duże podmioty czyli dwie spółki akcyjne (Arka-Mega S.A. i Zakłady Chemiczne Police S.A.) i dwie spółki z o.o. (ZEC Szczecin i „Durable”) wytwarzają energię z kogeneracji, natomiast tylko jedna spółka z o.o. zajmuje się spalaniem biomasy w postaci słomy lub zrębek drewnianych („Ozen Plus” Wałcz). ZODR Barzkowice jako jednostka edukacyjna posiada na swoim terenie zarówno biogazownię, jak i elektrownię wiatrową.

Dla większości podmiotów (w przypadku spółek komandytowych, cywilnych i jawnych-100%) produkcja energii jest jedynym źródłem przychodów. Natomiast dla 18% osób fizycznych jest to dodatkowe źródło dochodu. Działalność przeważająca tych podmiotów jest bardzo zróżnicowana np. zakład optyczny (Dębno), wytwórnia farb suchych (Szczawno), firma handlowo-transportowa (Malechowo), indywidualna praktyka pielęgnarska (Brojce), wynajem ładowarko-koparki (Szczecin), szkółka roślin ozdobnych (Dobrzyca), usługi doradcze (Mierzyn) i AR-KAM Produkcja-Handel-Usługi (Koszalin). Analogiczna sytuacja występuje w przypadku spółek z o.o., jednak ich udział jest ponad dwa razy większy i wynosi 42%. Wśród podmiotów wytwarzających energię elektryczną oprócz komunalnych spółek z o.o. jest fabryka węgla drzewnego i brykietu („Ozen Plus” Wałcz), producent artykułów biurowych („Durable” Przeclaw), zakład przerobu surowców mineralnych („Minerał” Szczecinek), producent odczynników chemicznych („Symbios” Straszyn) oraz spółka zajmująca się wywozem i zagospodarowaniem odpadów („Sita Jantra” Szczecin).

Zakończenie

Rozwój energetyki odnawialnej wynikający z zobowiązań unijnych ma na celu zwiększenie niezależności energetycznej państw członkowskich oraz jest źródłem wielu korzyści gospodarczych i społecznych. W Polsce ze względu na opóźnienie w stosunku do krajów UE wskazany jest przyspieszony rozwój tej dziedziny gospodarki. Planowane uchwalenie nowej ustawy o OZE szczególnie wzmocni sektor małych i mikroinstalacji, a przez system taryf gwarantowanych wesprze systemy fotowoltaiczne zintegrowane z budynkami, małe elektrownie wiatrowe i wodne oraz mikrobiogazownie. Dzięki temu powstaną nowe podmioty gospodarcze funkcjonujące w obszarze energii odnawialnej mające swoją siedzibę na obszarach wiejskich. Warunkiem dodatkowym jest dostęp do dotacji unijnych i innych źródeł finansowania.

Obecnie funkcjonujący system prawny nie sprzyja powstawaniu małych przedsiębiorstw. Potwierdzają to badania przeprowadzone wśród podmiotów gospodarczych posiadających koncesję URE na wytwarzanie energii elektrycznej na terenie woj. zachodniopomorskiego. W obecnym ustawodawstwie widoczny jest brak odrębnego

traktowania inwestycji wielkomocowych i małych - pojedynczych. Mimo, że w woj. zachodniopomorskim wśród przedsiębiorstw koncesjonowanych osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne stanowią łącznie aż 62%, większość z nich powstała przed 2004 rokiem. Podmioty te prowadzą głównie elektrownie wodne (69%). W ostatnich latach powstają przede wszystkim spółki samorządowe lub z udziałem kapitału zagranicznego prowadzące elektrownie wiatrowe lub biogazowe. Brak jest podmiotów funkcjonujących w ramach spółek osobowych z rodzimym kapitałem mających siedzibę na obszarach wiejskich. Ponad połowa (64%) inwestycji w energetyce wiatrowej ma miejsce w grupie dużych przedsiębiorstw (100% spółek komandytowych i 50% spółek z o.o) z udziałem kapitału zagranicznego. Natomiast właścicielami biogazowi są w 57% spółki komunalne. Wyłącznie duże podmioty będące spółkami kapitałowymi wywarzają energię z kogeneracji (100% spółek akcyjnych i 8% sp. z o.o.).

Istotny jest fakt, że dla 18% osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i 46% spółek kapitałowych wytwarzanie energii elektrycznej stanowi dodatkowe źródło dochodu. Motywacją do takiego działania są możliwości uzyskania dofinansowania unijnego, szukanie oszczędności, dywersyfikacja źródeł energii, wzmocnienie konkurencyjności i kreowanie ekologicznego wizerunku.

Literatura

- Buczek P. [2011]: Budowa urządzeń i obiektów elektrowni biogazowej służącej odzyskiwaniu i unieszkodliwianiu odpadów jako cel publiczny, Samorząd Terytorialny 9/2011 s. 76-80.
- Bukowski M. [2012]: Mechanizmy wsparcia finansowego energetyki odnawialnej w Polsce i krajach Europy [w:] Zeszyty Naukowe SGGW Problemy Rolnictwa Światowego, tom 12, zeszyt 4, s. 14-25.
- Boniuszko E., Prawo handlowe dla praktyków z wzorami umów, uchwał i regulaminów. Wyd. LexisNexis, Warszawa 2002.
- Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej [Tryb dostępu:] [http:// www.ceidg.gov.pl](http://www.ceidg.gov.pl) [Data odczytu: 15.03.2012].
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/92/WE. dotycząca wspólnotowej procedury w celu poprawy przejrzystości cen gazu i energii elektrycznej dla końcowych odbiorców przemysłowych [Dz.Urz.WE L 298 z 07.11.2008].
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE [Dz.Urz.WE L 140 z 05.06.2009, s. 16].
- Energia ze źródeł odnawialnych w 2011r. Informacje i opracowania statystyczne [2012]. Wyd. GUS Warszawa.
- Krajowy plan działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych. Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2010 [www.mg.gov.pl].
- Krajowy Rejestr Sądowy [Tryb dostępu:] [http:// www.ms.gov.pl/krs](http://www.ms.gov.pl/krs) [Data odczytu: 15.03.2012].
- Kwiatkowska –Drożdż A. (red.) [2012]: Niemiecka transformacja energetyczna: trudne początki. Wyd. Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia, Warszawa.
- Raport zawierający analizę realizacji celów ilościowych i osiągniętych wyników w zakresie wytwarzania energii elektrycznej w odnawialnych źródłach energii [M.P. z 2011, Nr 110, poz. 1112].
- Polityka energetyczna Polski do 2030 r. [2009] Ministerstwo Gospodarki, Warszawa.
- Projekt ustawy o odnawialnych źródłach energii, [Tryb dostępu:] [http:// www.mg.gov.pl](http://www.mg.gov.pl) [Data odczytu: 20.05.2012].
- Sitkowska K., Stepien T. [2011]: Problematyka spółek ze szczególnym uwzględnieniem odpowiedzialności cywilnej i karnej. Wyd. LexisNexis, Warszawa.
- Ustawa z dnia 22.10.2004 o jednostkach doradztwa rolniczego [Dz.U. z 2004, Nr 251, poz. 2507 z późn. zm].
- Ustawa z dnia 2.07.2004r. o swobodzie działalności gospodarczej [Dz.U. z 2004 r. Nr 172, poz. 1807 z późn. zm.].
- Ustawa z dnia 10.04.1997r. Prawo energetyczne [Dz.U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625, z późn. zm.].
- Urząd Regulacji Energetyki [Tryb dostępu:] [http:// www.ure.pl](http://www.ure.pl) [Data odczytu: 15.03.2012].